

Гімназист і Чорна Рука (скорочено)

Андрій Кокотюха

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 1. Тут київський гімназист іде назустріч небажаній пригоді

Юрко Туряниця – восьмикласник, який навчався у Першій зразковій київській гімназії. Якось Юрко отримав записку від Чорної Руки. У ній йшлося про те, що хлопець повинен принести тисячу гривень у спалений дім на Подолі і залишити гроші у великій кімнаті. У записці стояв чорний слід від долоні з розчепіреними пальцями.

Першою жертвою Чорної Руки у їхньому класі був гімназист Коля Моховий. Хлопець вирішив проігнорувати записку, але наступного дня батьки Колі дізналися, що син замість додаткових занять із французької мови ходив у комп'ютерний клуб і грав на гроші. Згодом батьки нагрянули в клуб з поліцією і з'ясувалося: там працював тоталізатор, ставили живі гроші. Коля хоч і грав, та ніколи нічого не вигравав. Це найбільше розлютило його батька. Щоб Колю не вигнали з найкращої гімназії Києва, батько тримав усе в таємниці від директора. Адже у гімназії не було попереджень: якщо порушив правила, одразу переходиш у звичайну школу.

Перша зразкова далеченько, вглибині Печерська. Поряд не було зручного виходу з метро, не зупинявся наземний транспорт. Тато Юрка, інженер Іван Туряниця, працював у міжнародній компанії, але був категорично проти, аби сина возити машиною. Юркова мама Раїса працювала з татом на тій самій фірмі старшим бухгалтером. Поки Юрко Туряниця був малий, йому не надто подобалася довга дорога до гімназії. Та потім він зрозумів, що любить повертатися пішки з гімназії додому. Батьки завжди приходили пізно, сина після школи не контролювали, лиш дзвонили на мобільний. Юрко вчився непогано, бо боявся підвести батьків. Він розумів, що коли вчитиметься десь ближче, то буде більше батьківського контролю.

Отримавши погрозу від лиховісної Чорної Руки, гімназист Туряниця не знав, що робити. Хотів навіть звернутися до поліції. Юрко не уявляв, що на нього має Чорна Рука, але рушив назустріч пригоді.

Розділ 2. Тут київський гімназист знайде щось страшне

Юрко добре знав Поділ, бо тут народився, але потім із сім'єю переїхали на вулицю Петлюри, в самісінький центр Києва. Що ближче підходив, то більше хвилювався. Йому здавалося, що привертає увагу перехожих. Та це було не так, бо Юрко був звичайним хлопцем: ластовиння на лиці, два невеличких шрамики на лівій щоці (в ранньому дитинстві перехворів на віспу).

Хлопець наблизився до зарослого київського узгір'я. Покинута будівля була місцями ще чорна від кіптяви – горіла влітку. Юрків тато якось читав у газеті, що

волоцюги серед білого дня побилися, одного вбили, і щоб замести сліди, запалили будинок. Така жорстокість дивувала маму, але не тата і Юрка, бо зовсім недавно Києвом бігали натуральні вбивці, озброєні пістолетами, кастетами, битами й молотками. В центрі міста рвалися справжні бомби, навіть серед білого дня, горіли машини, батькову теж спалили вночі, бо прикрасив її синьо-жовтим прапорцем.

Зазначений у записці будинок стояв майже в самому кінці вулиці. Юрко зайшов всередину і гукнув: "Агов! Я тут! Я прийшов! Хто тут?". Та було тихо, а потім з'явився сірий песик, бульдог, який хотів їсти. Юрко дав йому бублик, який прихопив уранці з дому. Оминувши бульдога, який догризав бублик, гімназист пройшов до кімнати, потім ступив далі, в сусідню, меншу кімнату. Там лежала мертва людина в калюжі крові. Хтось цього чоловіка вбив. Юрко позадкував, але почув за спиною кроки. Раптом він почув: "Ти що тут робиш, га?"

Розділ 3. Тут Юрко знайомиться з детективом Шпигом

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Юрко повернувся лицем до небезпеки, побачив пістолет, але чоловік скоро опустив дуло. Він був низенький, зовсім не страшний, опецькуватий, кирпатий, з невеличким кумедним черевцем, кругленькими рожевими повнявими щоками та густими чорними вусами. Чимось він був схожий на бульдога, який саме забіг усередину. На сумці Юрка був герб гімназії, тож чоловік зрозумів, що хлопець – гімназист. Вони почали спокійно говорити, ніби й не було мертвого тіла в порожній кімнаті. Юрко навіть почав трохи заспокоюватися. Чоловік спершу подумав, що собака належить Юркові, адже такі собаки не гуляють вулицями просто так. Тим більше не залазять у порожні будинки, де лежать трупи. Під час розмови Юрко дізнався, що коротуна звати Шпиг Назар Захарович, він капітан міліції у відставці. Зараз він був власником приватної пошукової контори і її єдиним працівником. Юрко розповів, що прийшов сюди хвилин п'ять тому, що нічого не знає про мертвого і собаку. Шпиг віддав собаці свій шматок хліба з ковбасою. Хлопець мусив розповісти, що прийшов сюди через Чорну Руку.

Розділ 4. Тут гімназист розповідає про капості й погрози Чорної Руки

Юрко показав аркуш відставному міліціонеру. Хлопець додав, що двоє з тих, хто отримав такого листа і не виконав вимоги Чорної Руки, справді мали халепу. Після того третій, Юрків товариш Василь Черниш, повірив і послухався. Юрко розповів, що зібрав усе, що міг: гроші, які наколядував, які дали хресні, а ще здав макулатуру і кришечки пластмасові з пляшок. Він хотів за ці гроші купити годинник на ланцюжку, який продавав однокласник Голіцин. Той хлопець пишався, що його дід був з давнього дворянського роду, який породичався з давнім козацьким родом Безпалих. Шпиг сказав, що той козацький рід гетьмана Безпалого – зрадники, які продалися за дворянські титули. Юрко хотів купити годинник, який дідові Голіцина російський цар колись пожалував за вірну службу. Шпиг порадив бути обережним, бо Голіцин міг продавати годинник потай від батьків.

Шпиг розпитав Юрка про Чорну Руку і дізнався, що почалося все місяць тому. Спершу записку отримав Коля Моховий, потім Володька Зубко. Колько викинув записку Чорної Руки в унітаз, а потім батьки дізналися, що син грає в комп'ютерні ігри на гроші. Добре, що Блоха (класна керівничка Блоховська, яку директор Андронакі називає Залізною Леді) не дізналася. Володька Зубко отримав записку через тиждень після Колі. Володька може й приніс би гроші, але бабуся захворіла, бігав по аптеках з рецептами, закрутився. А за якийсь час Блоха потягнула його до Андронакі. Якось вплигло, що Володька писав шпаргалки на контрольних з математики в есемесках і пересилав відразу кільком учням. Пощастило, що Володька геній алгебри і на всіх шкільних олімпіадах честь гімназії відстоює. Шпиг порадив шукати слід паскудного хлопця серед гімназистів.

Раптом знадвору почулося, що хтось наближається. Не один чоловік сюди поспішав. Юрко не зміг приховати паніки, яка охопила його. Та відставний міліціонер міцно схопив Юрка за карк і стрімко поволик через прохідну кімнату з мерцем у іншу, дальню. Пес дріботів за ними, думаючи, що це така гра. У кімнаті було старе ліжко, і Юрко заліз під нього. Шпиг вийшов назустріч тим, хто заходив до кімнати. Бульдог спершу ткнувся за Юрком, але хлопець махнув рукою – йти геть. Пес на диво послухався.

Розділ 5. Тут гімназист усе чує, нічого не бачить, і розуміє - всі один одному брешуть

Юрко прикид. Шпиг звернувся до якогось пана на прізвище Медвідько, називаючи його полковником. Юрко вловив, що Медвідько присвистує, коли говорить. У розмову втрутився третій голос, у ньому брязкав метал. Він зупинив Шпига і Медвідька, які були не надто раді бачити один одного. Прізвище того чоловіка було Стрельцов. Шпига запитали, як він опинився на місці скоєння злочину, що може сказати по суті цієї справи. Грізний Стрельцов навіть знав ім'я трупа – Яків Зозуленко. Шпиг сказав, що знаходиться на своєму місці, бо знав, що знайде тут тіло Зозуленка, а потім запитав, що робить тут не просто рядовий працівник, а цілий керівник приватної охоронної фірми? Невже солідна організація так зацікавилася звичайним крадієм на прізвище Зозуленко? Стрельцов спитав Медвідька, чи завжди Шпиг так поводить. Той відповів, що коли Шпиг ще працював, то департамент зазнав з ним горя. Все ж Шпиг розповів, що після звільнення надає послуги з розшуку різним приватним особам. Зараз він діяв в інтересах Галини Добрянської, відомої свого часу акторки. Помешкання старої акторки обікрали. Поцупили дорогу для неї річ – брошку у вигляді метелика. Вона мала підозру, і вирішила – краще перевірити без зайвого шуму і домовитися по-доброму. Адже там, на думку Добрянської, не обійшлося без колеги по роботі, молодшої товаришки, яка ходила до пані Галини на уроки майстерності. Добрянська не продавала ні за які гроші свою коштовність, тож учениця вкрала. Звали її Ілона. Виявилося, що полковник знав її. Юрко відчув: там усі розуміють один одного з пів слова. Шпиг вів далі: Ілона випадково зустріла професійного крадія Зозуленка, і вони стали близькими друзями. Слово за слово – підбила Ілона свого приятеля на

крадіжку. А той справу зробив – і втік. Ілона в ногах валялася, каялася, молила не видавати. Саме сюди по обіді мав прийти утікач. Шпиг хотів його тут зловити, але хтось побував тут раніше.

Юрко відчував, що Стрельцов не вірить відставному міліціонерові. Втрутився Медвідько і сказав, що Шпиг мусить дати письмове пояснення. Бо Зозуленко завдав людям, чиї інтереси тут представляє шановний пан Стрельцов, значно більшої шкоди. А головне – діяв він не один. Медвідько заявив, що точно знає, хто вбив Якова Зозуленка. І особа ця – серйозний злочинець, озброєний і небезпечний. Діяли вони разом. А потім компаньйон уколошків свого товариша.

Коли Шпиґа попросили на вихід, Юрко налякався, що зараз тут почнуть все обшукувати і знайдуть його. Та раптом за стіною почався якийсь дивний рух. Бульдоґ гавкнув кілька разів, Шпиг сказав, що собака кудись їх хоче повести. Чоловіки побігли, а Юрко чудово все зрозумів: Шпиг зробив усе так, щоб хлопець зміг втекти. Тож Юрко вискочив через вікно, у якому не було шиби. У падінні кепка впала з голови, та віддалившись, Юрко побачив бульдоґа із загубленим кашкетом у міцних зубах.

Розділ 6. Тут родина гімназиста дізнається, як звати її нового несподіваного члена

Юрко привів нового друга додому і розповів вигадану історію про те, як його знайшов. Коли тато запитав, як звуть бульдоґа, Юрко розгубився. Мама пропонувала кликати його Дружок чи Шарик. Тато сказав, що собака породистий, але не має ошийника, отже він не втік, його викинули. Інженер Туряниця був злий на людину, яка це зробила, але не мав бажання залишати бульдоґа. Собака тицьнувся носом йому в ногу й терпляче почав чекати вирішення своєї долі. Коли тато сказав, що англійський джентльмен лишиться тут, поки..., собака раптом стрепенувся, потім гавкнув. Юрко одразу здогадався, що кличка собаки – Джентльмен.

Розділ 7. Тут дізнаємося, чий бульдоґ, але від того нікому не стане легше

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Джентльмен допоміг відволіктися від тієї прикрої пригоди в занедбаному будинку, з якого Юрко дивом вибрався. Та вночі хлопцеві приснилося, що за ним ганялися мерці з білими лицами й чорними револьверами, а коли прокинувся, то не міг заснути – англійський бульдоґ виявився ще тим хропуном. Зранку мама взяла з Юрка слово, що гуляти з собакою буде лише він, незалежно від погоди й пори року. Обіцянку гімназист дав, адже такий підхід означав, що батьки готові залишити бульдоґа назавжди.

Поки біг до гімназії, хвилювався, що Чорна Рука не отримав того, чого вимагав. Проте неприємні думки випарувалися, щойно Юрко переступив поріг гімназії. Повернувшись додому, Юрко побачив оголошення, яке знайшов в інтернеті тато. Поряд із закликом знайти зниклого пса і повернути його за винагороду, автор помістив фото, з якого дивився зниклий бульдоґ. Шукали саме англійського бульдоґа, що відгукується на кличку Джентльмен. Юрко ледь стримував сльози.

У неділю Юрко з татом повезли собаку на Липську. Бульдог упізнав свою домівку. Коли гостей запросили пройти, собака дав волю почуттям. Його зустріла дівчинка зі світлим волоссям десь одного віку з Юрком. Потім з'явилася висока, суха, затагнута в сіру старомодну сукню дама з якоюсь неймовірною зачіскою. Вона заходилася відтягувати дівчину, яку звали Ліза, від бульдога. Тим часом з'явився ще один учасник подій. Високий, не так худий, як стрункий чоловік. Це був господар. Він був лисий і одягнений у дорогий костюм, напевне, господар збирався кудись із офіційним візитом. Чоловіки відрекомендувалися. Господаря звали Раєвський Аркадій Львович. Він розповів, що Ліза теж навчається у Першій зразковій у 8-Б, але перевелася туди щойно цього року. Тепер Юрко згадав – мигцем бачив хазяйку бульдога в коридорі. Господар поспішав, бо його чекали у мерії на прийнятті – зустріч із іноземними інвесторами. Він запросив Юркового тата в кабінет, але хлопцеві не дозволив заходити.

Розділ 8. Тут гімназист чує, як бреше його тато

Юрко відчував, що за дверима вирішується доля Джентльмена. Не сподобався хлопцеві господар дому. Якби ж лисий просто подякував, навіть не давши обіцяної винагороди, Юрко, проковтнувши кривду, пішов би геть. Але ж господар не подякував. Розуміючи, що чинить погано, Юрко наблизився до дверей кабінету і нашорошив вуха.

Раєвський говорив, що не давав цього оголошення. Це зробила його вихованка без дозволу, за що буде покарана. Їй узагалі заборонено користуватися соціальними мережами. Виявилося, що Ліза – дочка дружини Раєвського. Бульдога подарував Лізі хрещений батько, але цей подарунок Раєвський вважав недоречним. Він зізнався, що заплатив Романові, своєму водієві, щоб позбувся собаки. Потім Раєвський запропонував Юрковому тату п'ятсот доларів, щоб той забрав собаку назад. Інженер Туряниця сказав, що гроші йому не потрібні, бо він сам хоче залишити цю собаку. Юрко пожвавився: татові вдалося збити пихатого чиновника з пантелику. Тато навіть збрехав, що любить собак.

Раптом Юрко побачив жінку. То була дружина Раєвського. Лізина мама, Любов Гнатівна, теж збиралася їхати з чоловіком. Раєвський вийшов з кабінету і покликав Лізу. Він повідомив, що вона без кишенькових грошей бути не може, тому залишиться без собаки. Пес житиме в Юрка, але дівчина може гуляти з Джентльменом, коли Юрій буде вигулювати тварину. Звісно, в присутності тітки.

Розділ 9. Тут гімназист нудиться новим життям, тому радіє навіть дрібній пригоді

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Юрко Туряниця, коли не робив уроків, мав два заняття: ходив зі своїми гімназійними приятелями, котрі жили поруч, в парк Шевченка грати в шахи, або змагався в баскетбол із "тридцятками". Так називалися сусіди і вічні супротивники зі школи номер тридцять. Колись учні школи та гімназисти побилися, а дівчата виклали фото й відео в Інтернет. Потім помирилися і домовилися: бійок більше не буде,

натомість мірятимуться знаннями та вміннями.

Та тепер Юрко мав нове заняття. Батьки попередили, що за Джентльмена назавжди відповідає лише він. Потрібно було два рази на день гуляти, годувати, мити за ним, прибирати. Єдина втіха – за всіма новими клопотами віддалилася історія в покинутому домі на Подолі. Та й Чорна Рука про себе не нагадувала.

Якось Левко Голіцин попросив Юрка затриматися після уроків, бо мав до однокласника важливу, як сам сказав, справу. Левко називав себе Левом і нащадком дворянського роду. Окремо від інших Голіцин не тримався, проте в боротьбу з "тридцятками" все ж не встрягав. Був Лев Голіцин слабосильний, блідий, намагався обходити бійки та інші небезпеки стороною. Нащадок дворян займався дрібного торгівлею. Дідівський годинник, який Лев домовився продати Юркові, був не єдиним його товаром.

Цього разу Левко збирався продати Глібові Стороженку з їхнього класу важкого китайського бовдура. Це була порцелянова статуетка, яка зображала старого китайця, який виставив вгору палець. Торкнеш – і палець хитається туди-сюди. Зустрітися домовилися в комп'ютерному класі після уроків. У класі Гліба Стороженка не дуже любили. Зовні він трохи нагадував щура. Знав не менше за інших, але й не більше. Дозволяв собі встрягати лише туди, де напевне не могло бути поганих наслідків.

Голіцин боявся, що Стороженко не заплатить. Подібне вже було кілька разів. Третім узяли з собою Степана Мартинюка. Цей був на голову вищий за будь-кого зі своїх однолітків, через що дражнили його Шпалою. Хлопець любив махати кулаками з найменшого приводу. Голіцин, залучаючи Мартинюка, робив ставку на його грізний вигляд. Мартинюк за те, що стоятиме, мовчатиме, сопітиме і грізно зиритиме на Стороженка, попросив двадцять гривень. Юрко ж не претендував на винагороду. Пішов з цікавості, за компанію.

Розділ 10. Тут китайський бовдур зірве міжнародну зустріч

Покупець уже чекав суворої компанії. Голіцин витяг із пакета замотану в інший пакет статуетку і сказав показати гроші. Стороженко хотів перевірити товар, торкнутися, бо це могла бути не старовинна річ, а китайська підробка. Левко показав на статуетці клеймо виробника. Стороженко побачив, що напис українською. Голіцин сказав, що статуетку робили в Києві, але сто років тому. Гліб довго й підозріло роздивлявся майстрову марку, а потім витяг стосик купюр. Він тицьнув гроші Голіцину, але той брати не квапився і нагадав про борг за чорнильницю. Стороженко сказав, що треба почекати.

Обмін грошей на товар відбувся. Тут же, при всіх, Лев розплатився з Мартинюком. Лев попередив, що наступного разу прийдуть по борг. "Теж мені – дворянин", – вишкірився Стороженко. Він навмисне став на мозоль Голіцина. У повітрі запахло серйозною сваркою, Юркові встрягати в неї не хотілося.

Вони було вже рушили, та Стороженко показав їм відірвану рухому руку статуетки з виставленим пальцем. Гліб назвав Лева шахраєм, бо рука була приклеєна і відірвалася. Стороженко наказав повернути гроші і замахнувся, жбурнув у Голіцина

відірваним шматком порцеляни. Мартинюк зловив "кулю" на льоту. Далі полетіла злочасна статуетка. Її зловив уже Юрко. Голіцин вихопив у Юрка статуетку і жбурнув її в Стороженка. Той нагнувся, і статуетка полетіла у величезний монітор, з якого завтра повинна була трансляватися міжнародна конференція. Вважкенька підставка зробила тріщину в моніторі. Потім монітор упав на підлогу екраном донизу.

Розділ 11. Тут на гімназистів чекає нелегке випробування

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Першим очухався Стороженко і кулею вилетів з кабінету. За ним побігли усі інші. Уже коли збігли на перший поверх, зупинилися, бо забули зібрати шматки бовдура – головний доказ злочину. Мартинюк побіг назад, але повернувся і сказав, що туди вже зайшла прибиральниця. Голіцин запропонував усім мовчати, бо ніхто їх там не бачив. Закріплюючи домовленість, Левко простяг назад отримані гроші. Трошки подумавши, тицьнув назад зароблену двадцятку і Стюпа Шпала. У Юрка не було ані копійки, але він сказав, що принесе гроші завтра. Стороженко сказав, що коли його вирахують, то здасть усіх. Він почав говорити про те, що хлопці повинні платити йому за мовчання. Побачивши завгоспа, хлопці вибігли з гімназії і поспішили кожен у свій бік, не озираючись і не прощаючись.

Наступного ранку всіх, крім молодших, чергові відразу попросили йти в актовий зал. Керував процесом особисто директор, огрядний учитель англійської Марко Іванович Андронакі, виходець із одеських греків, через куцу борідку охрещений Цапом. А в залі вже метушилися вчителі, і найбільше – пані Блоховська. Вигляд її не віщував нічого доброго. Директор сказав, що зірвано дуже важливий міжнародний захід, який мав підтвердити імідж Першої зразкової як найкращого навчального закладу Києва. Усі були попереджені про те, що ті, хто причетний до цього, будуть виключені, а їхні батьки заплатять за нове обладнання.

Далі всі пішли по класах, але нікому не дозволялося виходити з них. Можна було йти лише до вбиральні. Ті, хто ітиме туди, матиме шанс зайти до директора чи до свого класного керівника і назвати ім'я чи імена порушників, або самому зізнатися. Юрко зрозумів, що тепер підозрюватимуть кожного, кому припече в туалет.

Розділ 12. Тут допомога приходить звідти, звідки її не чекали

Гімназистів повернули до класів, і уроки того дня давалися дуже важко. Вчителі трималися напружено, найгірше було, коли комусь кортіло вийти. Такого проводжали, мов справжнього зрадника. Коли пролунав останній дзвоник, Юрків клас лишився за своїми партами: Андронакі вирішив іти на принцип, лишивши після уроків усі середні та старші класи.

Класна керівниця спробувала сама дізнатися правду. Спершу дала учням шанс зізнатися, але марно всі сиділи в тишині цілу годину. Потім вона роздала усім аркуші паперу, звеліла не підписувати, а лише написати ім'я хоча б одного з тих, хто винен чи бодай знає винних. Усі писали "не знаю", а хтось навіть написав друкованими літерами

"Це зробив директор Андронакі"! Клас вибухнув реготом, коли Блоха прочитала це вголос.

Потім їх знову запросили до актовій зали. Цього разу директор сказав, що вчителі не змогли дізнатися, хто й для чого приніс до школи порцелянову фігурку. З неї нема практичної користі, а всі учні – люди сучасні і практичні. Тож розслідування припиняється. А потім директор заявив, що пишається всіма й кожним за те, що ніхто не здав товаришів, у гімназії немає зрадників.

Коли гімназисти виходили, Голіцин покликав Юрка і сказав, що Стороженко не здав їх, бо налякався: Чорна Рука написав йому записку: "Скажеш, хто насправді розбив монітор до ранку не доживеш". Голіцин вважав, що Чорна Рука за них. Юрко ще більше заплутався. Чорна Рука одних лякає, інших рятує. На прощання Голіцин запитав Юрка, чи не передумав купляти годинник. Юрко сказав, що подумає до кінця тижня.

Міркуючи про Чорну Руку, Юрко підійшов до свого двору. Він побачив двірника Григоровича в оранжевому жилеті, старій бейсболці і з мітлою. Хлопець не розумів, чого це він так пізно вибрався. Та виявилося, що то не Григорович, а відставний міліціонер Назар Шпиг.

Розділ 13. Тут Шпиг згодує подвиг столітньої давнини і пояснює, чому треба терміново шукати Чорну Руку

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Шпиг мав до Юрка серйозну розмову, тож вони домовилися зустрітися завтра в Ботанічному саду, коли Юрко поведе під вечір собаку на прогулянку. Удома батьки вже знали про подію в гімназії. Тато лише спитав: "Сподіваюсь, ти не брав участі у тій акції?". Юрко повечеряв, зовсім не смакуючи, і завалився спати.

Наступного дня, як домовлялися, Юрко з Джентльменом прогулювалися біля огорожі Ботанічного саду. Відставний поліцейський не запізнився. Вони пішли до парку Шевченка. Шпиг розповів, що жодних брошок ніхто не крав. Він брехав, ті двоє чудово це знали, але підігравали. Про брошку заявила сама обікрадена. Її в неї ніколи не було. Тобто колись була. Не в неї – у її матері. Справжня втрата Добрянської значно цінніша за якусь цяцьку. Вчора вранці заарештували Олесь Добрянського, правнука актриси. А насправді Стрельцов сам звелів Зозуленку обікрати стару акторку. Слід у разі чого мав обірватися на Зозуленку, звичайному собі київському злодійчукові. А Стрельцову від Добрянської був потрібен щоденник її старшого брата, Олесь. На його честь називали всіх хлопчиків у родині. Олесь брав участь у бою під Крутами, коли Київські гімназисти і студенти дали перший бій московським більшовикам. Під Крутами з тисячами ворогів билися кілька сотень молодих хлопців, та не всі вони були гімназисти й студенти. Там стояла військова молодіжна залога. Тому оборону вдалося тримати кілька годин, до ранніх січневих сутінків. І втрати московитів виявилися серйознішими, ніж вони сподівалися. Олесь Добрянський був тоді учнем Другої

київської гімназії. Він не загинув і залишив після себе унікальний щоденник, у якому описує, як усе почалося, пише про свої почуття і відчуття. Скаржиться на старших, які не давали йому прорватися на самий перед. Називає всі прізвиська, які знав і про які потім дізнався. Словом, безцінні свідчення очевидця й учасника того легендарного бою. Загинув Олесь через двадцять років, у радянському концтаборі. Добрянська усе життя переховувала його записи, навіть нині не всякому готова показати. Та ось тепер щоденник знадобився саме як доказ участі гімназиста Добрянського у бою під Крутами. Олесь, правнук пані Галини, теж пішов воювати за Україну, як і той, на чию честь він був названий. Вже другий рік на Донбасі, був поранений, лежав у госпіталі. Це він подав ідею назвати вулицю іменем юного гімназиста. Але колишні комуняки не хочуть цього. Про подвиг Добрянського майже невідомо, противники почали вимагати доказів. Тут і про щоденник згадали. Ось чому його викрали. Пані Галина не хотіла здійснити великий скандал, бо правнук переконав: так вона точно втратить родинну реліквію. Вони найняли Шпиґа, щоб приватно усе це розкрутив. Потім сталося ще гірше – арештували Олесь Добрянського, українського героя, нащадка героя. Поліції відомо: правнук шукав крадія. При Зозуленку щоденника не знайшли. Також Шпиґ отримав звістку, що Олесь випустять, якщо віддасть реліквію і дозволить її знищити. Та оскільки він щоденника не має, то родина героя-гімназиста має відмовитися від перейменування на його честь.

Юрко розумів, що потрібно довести, що Олесь не вбивав Зозуленка. Шпиґ вважав, що допомогти може одна людина, яка бачила вбивцю. Чи, принаймні, була на місці, коли злочин скоїли. Це Чорна Рука, а Юрко мусить з'ясувати, хто себе так називає. Чорна Рука чекав на Юрка, місце призначив сам, але раніше туди прийшов Зозуленко зі своїм супутником. Утекти Чорна Рука не міг, бо там, Юрко і сам знає, немає куди тікати. Тому Чорна Рука – свідок злочину. Він єдиний, хто може довести невинуватість Олесь Добрянського.

Розділ 14. Тут гімназист ділиться підозрами з бульдогом

Ввечері Юрко міркував над усім. Хлопець розумів, що той, хто називає себе Чорною Рукою, насправді один з учнів восьмого класу. Навіть Юркового класу. Адже усі попередні погрози Чорної Руки стосувалися лише тих, хто вчиться у Юрковому класі. Розповіли вони про це не публічно, а пошепки, один одному. Вчора від Стороженка вимагали не грошей, а мовчання. Отже, той, хто написав записку, знав, про що саме має мовчати Стороженко.

Юрко вирішив, що Стороженко сам написав записку і все це розіграв. Він має досвід пхати носа в чужі справи. Рознюхати все про всіх для нього – раз плюнути. Тому й знає, кого чим лякати, написавши записку самому собі, Стороженко відвів будь-яку підозру. Ще й викрутився, виставив Чорну Руку ледь не героєм. Тепер Юрко мусив придумати, як спіймати Стороженка на гарячому.

Розділ 15. Тут зовсім невчасно з'являється б'ютифул бой

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Тим часом настала неділя. Юрко зібрався в парк Шевченка вигулювати собаку. Прийшла і Ліза з Мартою Ернестівною. Коли Джентльмен уздрів перед собою Лізу, то дуже зрадив. Ліза не звертала на Юрка жодної уваги, присівши біля бульдога й дозволяючи тому себе облизувати. Сухоребра Марта Ернестівна сварила вихованку, адже собака лизав дівчині лице і бруднила лапами плащ.

Юрко встиг зрозуміти для себе: не така вже ця Ліза й погана. То її просто мучить оця сухоребра мегера. Довго так тривати не могло. Діти відійшли трохи від Марти Ернестівни і почали розмовляти. Ліза розповіла, що Раєвський її вітчим, а тато загинув два роки тому на Донбасі. Він був лікарем і волонтером. Їхній автобус підірвався на міні. Потім вони з мамою жили бідно. Мама давала уроки англійської, та все одно ледь зводила кінці з кінцями. Потім з'явився Раєвський, мама раділа, що він забезпечить Лізу. Юрко, переваривши почуте, вже зовсім іншими очима дивився на Лізу. Не ображався навіть, що пса свого шукала. Звісно, був один друг, і того Раєвський викинув. А Марта Ернестівна була родичкою Раєвського. Юрко хотів ще щось запитати, та тут з'явився Лев Голіцин, який мешкав десь поруч. Голіцин усю увагу звернув на дівчину, сказав, що бачив її у гімназії. До них підійшла Марта Ернестівна, і Голіцин почав розповідати, що він нащадок давнього роду. Бонна зраділа і звернулася до Лізи зі словами: "Яке несподіване, яке раптове знайомство! Нащадок дворянського роду! Дивись, який б'ютьіфул бой! Ось яка компанія нам потрібна! Добірне товариство!". Голіцин, відчувши себе повним господарем становища, ступив до Лізи ближче. Він запросив її на Покровський ярмарок, де буде розпродаж модних речей. Та дівчина відповіла, що її вже запросив Юрко, бо сьогодні Покрова, день війська, буде концерт, співатимуть наші воїни. Хоч Юрко цього не робив, проте підтвердив, що дійсно уже запросив Лізу. Голіцин почервонів і пішов геть.

Розділ 16. Тут гімназист ставить пастку і сідає в засідку

Зволікати з пошуком того, хто нарік себе Чорного Рукою, Юрко не збирався. Він чудово розумів: кожен наступний день за ґратами стає для Олеся Добрянського ще небезпечнішим.

Юрко вирішив, що треба написати записку від Чорної Руки, підкинути Стороженкові, а далі – набратися терпіння й чекати. Одна справа, коли сам собі підкидаєш записку, аби зняти всякі підозри. І зовсім інша, коли хтось починає таку саму гру, підкидаючи записку тобі.

Юрко написав записку, точно скопіювавши почерк із тієї, яку мав у себе. Вимагав принести триста гривень. Інакше Андронакі дізнається, що це саме Стороженко розгатив лиховісний монітор. Призначив і місце: роздягальня біля спортзалу. Перед виходом з дому Юрко трохи повагався, але потай таки прихопив із кухні столовий ніж. Вловивши зручний момент, Юрко підсунув записку підозрюваному, а потім цілий день не зводив з нього очей. Гліб до кінця всіх уроків був ні в сих, ні в тих.

Юрко на тренування не пішов, а збрехав, що болить нога. Спершу він сидів у залі, а

потім ковзнув у двері роздягалки. Хлопець зайшов у нішу за шафою біля стіни, щоб заховатися від сторонніх очей. Невдовзі у роздягалку зайшов Мартинюк – Шпала. Обидва хлопці були здивовані. Мартинюк сказав, що вийшов в туалет. Коли він пішов геть, з'явився ще й Голіцин. Він говорив, що призначив тут зустріч, але потім йому прийшло повідомлення на телефон. Прочитавши, Лев невдоволено скривився і сказав, що зустріч перенесли. Він нагадав Юркові про годинник і пішов геть. Юрко нервував, бо сторонні заважали його справі. Та нарешті з'явився Стороженко. Той був наляканий і водночас здивований, що саме Юрко виявився Чорною Рукою. Гліб уже був готовий віддати триста гривень, бо приніс те, що вимагали у підкинутій записці.

Розділ 17. Тут Чорна Рука знову погрожує

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Юрко остаточно зрозумів свою поразку. Він сказав, що гроші йому не потрібні, і пояснив, що він не Чорна Рука. Йому стало соромно, що підозрював Стороженка і навіть називав щурякою. Гліб зізнався, що не збирався стукати Блосі чи Андронакі. Юрко попросив пробачення і нікому не розповідати про це непорозуміння.

Коли Юрко пішов на зустріч зі Шпигом разом з Джентльменом, то розповів про усе, що дізнався. Шпиг сказав, що відтепер вони будуть зв'язуватися через бармена Савку, який працює у барі на Ярославовому Валу. Савку було легко впізнати, бо той мав величезні вуха. На прощання Юрко пообіцяв, що обов'язково знайде Чорну Руку, бо потрібно було рятувати Олеся.

Наступного ранку у гімназії все йшло як завжди. Стороженко привітався так, ніби вчора нічого не сталося. Голіцин нагадав про годинник, вкотре отримавши обіцянку швидко викупити. Мартинюк хвалився розробленою вчора стратегією гри, яка дозволить напевне дати "тридцяткам" доброго часу. Та після перерви Юрко сам отримав записку від Чорної Руки. У ній було написано: "Не думай що про тебе забули гроші принесеш завтра туди куди той раз. Тільки одна година плюс. Той раз пробачив тепер ні".

Розділ 18. Тут гімназист виправляє помилку

Юрко не злякався, а зрадів, що Чорна Рука сама пришвидшує події. Того дня після уроків Юрко не відразу пішов додому. Спершу перевірів, як детективи в книжках, чи, бува, не стежить хто за ним. Потім відправився на Ярославів Вал, знайшов потрібний бар і передав Савці записку для Шпига.

Спав гімназист знову погано. А вранці, виходячи з дому, отримав від двірника записку. Хлопець пробіг очима Шпигову відповідь. Потім, не довго думаючи, запхав паперовий клаптик у рот, бо так робили герої прочитаних ним пригод.

Після уроків Юрко відразу поквапився додому, щоб взяти з собою бульдога. На Подолі знайшли уже знайомий покинутий будинок. Тут Джентльмен почав помітно хвилюватися, упізнав місце й напевне вирішив: знову його зрадили, привели туди, звідки не так давно забрали. Юрко заспокоїв собаку. У кімнаті досі була пляма крові.

Хлопець витяг з кишені заготовлені гроші і поклав під стару дошку. Потім хлопець пішов геть. Та діставшись перехрестя, раптом іншою дорогою пішов назад у будинок. Вів його бульдог. На всьому шляху наздогнати їх спробував лише один волоцюга, та Юрко не зважав.

У будинку Джентльмен перший відчув чужого. Оббіг будинок, з шаленим гавкотом рвонувся всередину крізь дверну пройму. За мить звідти долинув крик: "Забери собаку! Геть, кажу!" Той, хто прийшов по гроші, дерся на підвіконня, відмахуючись ногою. Коли ж підняв голову і глянув перед собою, побачив Юрка. Хлопець, а ним виявився Лев Голіцин, звалився вниз назовні, щоб не дістатися собаці. Джентльмен підстрибував, намагаючись клацнути втікача зубами за зад. Голіцин кинув Юркові гроші, але той не збирався підіймати свій скарб. Юрко відчував до Лева огиду. Тут з-за рогу будинку виступив Назар Шпиг. Юрко не міг пояснити собі: як це відставний поліцейський так швидко перевтілювався з волоцюги на самого себе.

Розділ 19. Тут звучать викриття й звинувачення

Нарешті у двір прибіг бульдог. Юрко говорив однокласнику про те, що цілий рід Голіциних – зрадники. Шпиг мовчав, а хлопець продовжував викриття: зіпсований козацький рід Безпалих, як і Голіцини, триста років служив не Україні, а російському цареві. І Безпалі, і частина Голіциних служили вірою і правдою царським наступникам – більшовикам. Нарешті, вже в наші часи, батько Голіцина робив усе можливе й неможливе, щоб отримати державну посаду в Києві. Юрків тато начуваний про це... Юрко не говорив – кидав слова в лице Голіцину, шмагав того словами, наче різками. Однокласник тягнув з дому все, що міг продати, але перейшов межу – залякував, погрожував, шантажував інших. Коли Ліза образила його самолюбство, Лев вирішив знову прислати Юркові чорну мітку.

Шпиг зупинив Юрка, коли той хотів битися з Голіциним, і сказав, що ніхто про це нічого не дізнається, бо на карту поставлено долю ні в чому не винної людини. Тож Шпиг почав допитувати Голіцина про те, хто зарізав Яшку Зозуленка. Спершу Лев говорив, що нічого не знає. Потім зізнався, що чув коротку сварку двох чоловіків, які прийшли після нього. Один щось вимагав, а той не давав, товк про гроші й документи. Одного звали Зозуленко, другого – Сопля. Шпиг відпустив Голіцина, і той побіг геть.

Розділ 20. Тут Шпиг дає гімназистові по шиї

Спершу Юрко образився на Шпига, але залишився, бо хотів дізнатися, чим уся ця історія нарешті закінчиться. Юрко подався за відставним міліціонером кудись углиб Подолу. Пес дріботів поруч, намагався не відставати. Шпиг не гнав від себе почет. Навпаки, сприйняв хлопчика й собаку як належне. Нічого не казав, аж доки дісталися до початку Костянтинівської. Тут він спинився і порадив хлопцеві йти додому. Потім сказав, що мусив відпустити Голіцина, бо той як не цю гидь робитиме, то іншу, та рано чи пізно хтось писок йому таки натовче.

Тепер Шпиг мав знайти Соплю, якого насправді звали Аркадій Сипливець. Шпиг знав його давно, бо то був вуличний грабіжник, гопник. Сопля із Зозуленком були не найкращі друзі, та все ж досить добре знайомі. Щоденник міг забрати саме Сопля.

Через це й сварка в них сталася, через цю реліквію. На цей товар є лише один покупець.

Юрко відмовився йти додому, а вирушив із Шпигом до розбійницького лігва. Хлопчик залишився осторонь, а Шпиг пішов шукати Соплю. Та швидко він повернувся і сказав, що Сопля сьогодні вдень забрався геть з того місця, де був. За дві години він буде на іншому місці, тож Юрко і Шпиг пішли до детектива додому. Шпиг жив у невеличкій квартирі на Михайлівському провулку на першому поверсі. Власника будинку витягнув колись із кримінальної халепи, тож плату за житло вносив доволі символічну.

Біля парадного Шпи́га вже чекали Медвідько і Стрельцов. Шпиг мав їм у чомусь зізнаватися, та раптом вони звернули увагу на Юрка. Назар Захарович вдавав, що саме знайшов цього хлопця, який втік з дому і якого розшукували батьки. Він жестом підкликав Юрка до себе і влупив потиличника. Не сильно бив, але відчутно. Від удару в Юрка аж кашкет злетів з голови. Дзявкнув бульдог, реагуючи на зраду. На запитання Стрельцова, чому Шпиг не завів хлопця додому, той сказав, що збирався ще провести профілактичну розмову. Усі зайшли в квартиру, хлопця закрили у сусідній кімнаті.

Розділ 21. Тут ображений гімназист знову підслуховує, а потім шукає летюче авто

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Хоч Юрка переповнювала образа на Шпи́га, він зметикував, для чого це все. Юрко вирішив підслухати розмову дорослих. Шпиг доводив, що Олесь Добрянський не вбивав Яшку Зозуленка. Злодюгу вбили, щоб пограбувати. І вбив його такий собі Сипливець Аркадій Якович. Медвідько сказав, що то відомий тип, здатний на все. Шпиг сказав, що не знає, де той зараз, тож вони зараз тут марнують час на порожні балачки. Медвідько і Стельцов пішли перевертати Київ і шукати Соплю.

Юрко не ображався на Шпи́га, а вирішив йти з ним шукати Соплю. За словами Шпи́га, Сопля був зараз на Деміївці, в одному нехорошому місці, на Совських ставах. Там сьогодні велика гра в карти. Шпиг прихопив пістолет і попередив Юрка нікуди не лізти. Хлопець побіг на Хрещатик, щоб знайти таксі. Він мав свої гроші і пообіцяв, що знайде таксі, яке за дві сотні летітиме до потрібної адреси.

Розділ 22. Тут звучать постріли, а в хід ідуть руки, зуби та мудрі голови

На Деміївку, одну з київських околиць, вони й справді не доїхали – долетіли. Шпиг дуже добре тут орієнтувався. Уже пішки вони підійшли до паркана одного з будинків. Шпиг приготував пістолет. Юрко завмер, не знаючи, чим озброїтися йому. Тільки Шпиг торкнувся хвіртки, хтось з'явився. Детектив спеціальним прийомом "приспав" його на годину. Потім обшукав непритомного, знайшов пістолет у кишені, виклацнув обойму і перевіряв заряд. Коли Шпиг зайшов всередину, Юрко обійшов будинок з правого боку, там світилося вікно. Хлопець усе бачив і чув. Всередині був круглий стіл і три чоловіки. З трійці найбільше кидався у вічі лисий. Біля нього на краю стола лежала найбільша

купа банкнот. Карти лежали біля кожного. Мабуть, лисий зараз вигравав. Другий, у смугастому костюмі, стояв до вікна спиною. Його Юрко не розгледів. Третій був у чорній сорочці, світлому жилеті, і так голосно шморгав носом, що чулося аж на вулицю, через прочинену квартиру. То і був Сопля.

Коли Назар Шпиг зайшов з пістолетами у руках, Сопля міцно вхопився за стільницю і рвучко перекинув стіл. Водночас лисий, рвучко розпрямившись, миттю схопив свій стілець за спинку. Замах, удар – гасова лампа розлетілася. Кімната занурилася в темряву. Гримнув постріл. Хтось заволав від болю, проклинаючи Шпига. Тим часом до вікна, під яким примостився Юрко, вже мчала темна постать. Хтось стрибнув на підвіконня. Ще постріл. Втікач погнав через двір до паркану. То був Сопля. На щастя, його спіймав Джентльмен. Собака вчепився зубами в штани втікача. Міцно зімкнув щелепи. Сопля волав від болю, потім впав, а собака миттю скочив йому на груди і загавкав.

Наступної миті з'явився Назар Захарович Шпиг. Коли собака за наказом Юрка відпустив злочинця, Шпиг відважив убивці сильного копняка, цілячись і влучаючи точно в покусане місце. Дуже скоро Шпиг вивів на двір під конвоем інших. Чоловік у смугастому піджаку сильно кульгав, з чого Юрко зрозумів: детектив у темряві його підстрелив. Лисий тримався долонею за розбиту голову. Шпиг сказав, що йому тільки Сопля був потрібен, інших відпустив би. Проте доведеться всіх здавати. Детектив запитав, де щоденник. Сопля зізнався, що мав старі списані зошити. Ними раніше хвалився Зозуленко. Потім вони посварилися, побилися... Сопля сказав, що програв цей зошит і скаже, де він, коли Шпиг пообіцяє відпустити його. Та Юрко знав, де щоденник, бо злочинці саме грали в карти. Хлопець помітив, що біля лисого лежало найбільше грошей, отже, вигравав нині він. І щоденник виграв. Лисий, якого називали Черепом, усе заперечив. Сопля рвонувся до лисого, вдарив і, стиснувши його обома довгими руками, заволав, що той його обкрутив. Череп зізнався, що щоденник у його сумці.

Юрко забіг усередину і швидко знайшов реліквію. На ній було написано: щоденник учня української імени Кирило-Мефодіївського братства гімназії Добрянського Олеся. У правому кутку була дата – 7 січня 1918 року. Почувся звук поліцейської сирени, бо хтось викликав поліцію через галас і постріли.

Розділ 23. Тут гімназист зустрічає трьох щасливих людей

Мама вже кілька годин місця собі не знаходила. Тато теж не міг нічого робити, нервово міряючи кроками квартиру. Тож Юрко отримав відразу від обох, щойно переступив домашній поріг. Але зробив, як сказав відставний міліціонер: почав ридати і говорити, що загубив Джентльмена, шукав його, тому і забарився.

Заснув Юрко швидко, впав у темне провалля. Вночі у нього піднялася температура. Тато викликав "швидку", лікар сказав, що це від сильного хвилювання і стресу. Поспати гімназистові таки вдалося. Навіть не бачив і не чув, як зранку прийшов із візитом пан Шпиг. Він вручив батькам бульдога-втікача і розповів, що надибав пса в одному з дворів. Під кінець дня жар остаточно спав, Юркові стало набагато краще, та до гімназії

його ще не пускали.

У неділю хлопець пішов на прогулянку у парку Шевченка. Ліза, як і минулого разу, прийшла на прогулянку перша. Бонна відійшла поодаль. Поки Ліза гралася з бульдогом, хлопець тинявся парком. Раптом до нього наблизилися троє людей. То була літня жінка, яка випромінювала шляхетність. З нею був Назар Захарович Шпиг. А ще з ними був воїн Олесь Добрянський. Юрко познайомився з акторкою. Вона розповіла, що скоро зніматимуть кіно про її брата, героя Крут. На його честь незабаром мали назвати одну з київських вулиць. Коли дивна трійця пішла, Ліза запитала Юрка про Олеся. Виявляється, її тато був з ним знайомий. Олесь прикривав їхній волонтерський автобус. Сам-один затримував сепарів та росіян, коли ті не хотіли пропустити поранених.

Назавтра в гімназії все було, як звично. Голіцин при першій зустрічі швидко відвів погляд, а потім узагалі відвернувся і намагався триматися від Юрка подалі. На великій перерві Юрко покликав Голіцина до коридору. Між хлопцями відбулася словесна перепалка.

Коли повертався додому, зустрів на вулиці поряд із гімназією пана Шпиґа. Юрко розповів, що читав кримінальну хроніку: поліція затримала відомого в злочинному світі Аркадія С., який зізнався в навмисному вбивстві свого товариша Якова Зозулі. Та чомусь ніде не згадувався Шпиг, адже це його заслуга. Шпиг сказав, що хай тішиться Медвідько, а йому дурної слави не треба. Потім детектив сказав, що для Юрка є дещо від Олеся. То була невеличка пласка бляшана коробочка. Олеся цікавила думка Юрка. Воїн збирався на Донбас, та цього разу не надовго. Провідає своїх у батальйоні, повезе джип броньований волонтерський. Як повернеться, хоче зустрітися. Обговорити дещо. Поки сидів в ув'язненні, цікавинка одна причепилася. Тепер перевірів, і переконався – справді варта уваги. Хлопець відкрив коробочку, там була сірувата маса, схожа на попіл. Шпиг сказав, що коїться якась чортівня, та це вже окрема історія. І за звичкою смикнув себе за вус.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу